

СЕРІЯ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИВ»

Книжка вийшла за підтримки

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ВАШОГО БІЗНЕСУ

LAW FIRM

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

БОБ МІЛВАРД

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ І СТАЛИЙ РОЗВИТОК

ЕКОНОМІЧНІ, ІСТОРИЧНІ ТА МОРАЛЬНІ
АРГУМЕНТИ НА КОРИСТЬ АСИМЕТРИЧНОЇ
ГЛОБАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

*Переклав з англійської
Роман Ключко*

«НАШ ФОРМАТ» · КИЇВ · 2025

Зміст

<i>Список таблиць</i>	7
<i>Список рисунків</i>	8
<i>Передмова Віктора Галасюка</i>	9
<i>Передмова</i>	13
1 Теорія вільної торгівлі	30
2 Критика теорій вільної торгівлі	52
3 Історичні аргументи проти вільної торгівлі	70
4 Моральні аргументи на користь альтернативного режиму світової торгівлі	91
5 Незадовільність преференційних торговельних угод	108
6 Сучасний протекціонізм і його вплив на слаборозвинені країни	129
7 Держава розвитку й захист новостворених галузей промисловості	148
8 Теорія нерівного обміну	167
9 Обґрунтування асиметричної торгівлі	187
10 Світові переваги асиметричної торгівлі	208
<i>Висновки</i>	227
<i>Бібліографія</i>	244
<i>Примітки</i>	276

Передмова

Не буде надмірним перебільшенням припустити, що ми живемо в неспокійні й проблемні часи, хоча дехто з нас має такі матеріальні й фінансові умови, про які наші діди та прадіди не могли й мріяти. Також не буде перебільшенням стверджувати, що ми живемо у світі, який ділиться на багатих, бідних і середній клас. Ця нерівність проявляється в масштабах світу, країн і місцевостей — не лише в доходах, багатстві й владі, а й у сфері охорони здоров'я, освіти, безпеки та доступу до основних потреб. У Британії на зміну суповим кухням 1930-х років для безробітних прийшли продовольчі банки 2010-х для низькооплачуваних працівників: безхатьки сплять на вулицях, у під'їздах будинків і покинутих будівлях, безпритульність поруч із показними розкошами. Хтось скаже, що так влаштований світ, що нерівність — це очікуваний результат, а народження в заможній родині на Західному узбережжі Сполучених Штатів чи в бідному селі в Демократичній Республіці Конго — це лише справа везіння. Існують три основні реакції на цю нерівність. Реакція типу «Альтернативи не існує» передбачає, що треба просто змиритися: нерівність була й буде, її виправдовуватимуть релігійним святенництвом, філософськими позиціями та/або економічними теоріями, що мають обґрунтувати бездіяльність людини в її подоланні. За бажання, окремі люди допомогли б особисто, якби нерівність була проблемою екзистенціальною. Існують і ті, хто прагне розв'язувати проблему нерівності мантрою «робіть, як ми»: розвинені країни вважають, що якщо вони діють в умовах

вільного ринку, вільної торгівлі й «демократії», то й слаборозвинені країни¹ мають взяти з них приклад, якщо хочуть їх наздогнати. Це є *modus operandi* (методи роботи) міжнародних фінансових організацій (МФО) — Світового банку (СБ), Міжнародного валютного фонду (МВФ) і Світової організації торгівлі (СОТ), а також провідних форумів розвинених країн (G7/G8). Третій підхід полягає в пошуку альтернатив, які можуть бути надійними заходами підтримки економічного розвитку, економічного зростання і підвищення добробуту слаборозвинених країн. Таким чином, якщо перша реакція є ознакою морального банкрутства, а друга викликає сумніви з погляду моралі, потрібно шукати альтернативу. Значно кращим гаслом стратегії розвитку було б не «робіть, як ми», а «робіть, як ми робили в минулому». З цього випливає, що формулювання надійної альтернативної стратегії розв'язання проблеми світової нерівності має містити моральний та історичний складники.

У цьому контексті може бути привабливим поняття загальнолюдських цінностей і суспільного договору, сформульованого Джоном Ролзом. Однак воно не дуже узгоджується із загальноприйнятою теорією, зокрема у сфері торгівлі й розвитку. Таким чином, щоб сформулювати реальний набір заходів зі зменшення нерівності у світовому масштабі, ми звертаємося до історії. Нас цікавить, як нині розвинені країни стали такими? Яку внутрішню і зовнішню політику вони вели? Якою була роль держави й вільного ринку? Чи визначалися торгівля і структура торгівлі силами попиту й пропозиції на ринку, не спотвореному за провадженням тарифів і квот? Якщо ми зможемо використати історію як орієнтир і підкріпити свої пропозиції етичними міркуваннями, ми зможемо сформулювати альтернативну економічну й політичну стратегію, яка належним чином відповідатиме нашим сучасним проблемам. Наприклад, щодо питання зміни клімату, попри те, що дехто взагалі заперечує його як явище, існує думка, що розвинені країни спричинили цю проблему промисловими революціями й подальшим використанням викопного палива, але якщо слаборозвинені країни прагнуть індустріалізації, вони мають дотримуватися правила не додавати до того,

що вже є. Інші вважають, що ми повинні підтримувати індустріалізацію та розвиток слаборозвинених країн, передавши їм найкращі «зелені» технології. Щоб зменшити викиди вуглекислого газу й виправити шкоду, заподіяну переважно індустріалізацією останніх 200 років, а також гарантувати, що слаборозвинені країни не зустрінуть перешкод на шляху до індустріалізації та розвитку, потрібно розглядати планету як одне ціле.

Усі учасники дебатів про економічний розвиток переконують нас, що торгівля є ключем до досягнення взаємовигідних результатів. Тобто держави, які займаються торгівлею, можуть розраховувати на зростання ВВП, на відміну від тих, хто покладається лише на автаркію. Справді, торгівля загалом і міжнародна торгівля зокрема можуть мати широкомасштабні наслідки — не лише з погляду зменшення світової нерівності, а й з погляду багатьох сучасних економічних і політичних проблем і конфліктів. Наприклад, для багатьох масова міграція є «проблемою», «рішення» якої варіюються від спорудження мурів і парканів, що мають перешкодити мігрантам в'їхати у певну країну, до організації популістських рухів, які підтримують націоналізм і відверто расистські заходи зі стримування міграції. Альтернативами можуть бути відстоювання відкритих кордонів у міжнародних масштабах або активна підтримка слаборозвинених країн — як фінансово, так і заходами, що сприяють економічному розвитку й спрямовані на усунення головних причин міграції. Таким прикладом є Європейський Союз: ще до Брекзиту польські робітники почали повертатися з Британії додому до Польщі, яка отримувала підтримку з регіональних фондів ЄС і де зростав ВВП на душу населення². Отже, процвітання, як видається, є головною умовою запобігання міграції; потрібно гарантувати зростання добробуту у слаборозвинених країнах усього світу. Навіщо намагатися переїхати до США, якщо можна реалізувати свій потенціал там, де ви народилися? Таким чином усунення мотивів міграції, основним з яких є бідність, поза сумнівом, матиме більший вплив, ніж багато тих заходів, що застосовуються сьогодні. Іншою основною мотивацією для міграції є відсутність безпеки у вигляді конфлікту та/або відсутність свободи і прав людини.

Можна стверджувати, що брак безпеки зростає разом з бідністю, а зі зростанням добробуту зменшується ймовірність збройного конфлікту.

Можливо, ймовірність такого розвитку подій саме в розвинених країнах є меншою. Звичайно, після 1945 року ми побачили багато війн чужими силами (Корея, В'єтнам), безперервних дипломатичних війн, торговельних війн, кібернетичних війн тощо. Часто конфлікт виникає між державами з дуже різними рівнями економічного, політичного і військового розвитку (Ірак, Афганістан, Україна). Водночас причиною конфліктів у країнах із слаборозвиненою економікою, як внутрішніх, так і зовнішніх, часто є брак економічних ресурсів, що призводить до війни за територію, протистояння через політичні й релігійні розбіжності й утисків меншин. Здається, такі конфлікти більше поширені у слаборозвинених країнах. У сучасному світі заможні країни не влаштовують між собою збройні конфлікти. Надмірні амбіції спричинили в минулому столітті дві світові війни, й ми засвоїли важливий урок: коли розвинені держави воюють, на добробут годі й сподіватися. Також важливе значення мало підтримання миру за допомогою економічних і політичних союзів (НАТО, ЄС, ООН, НАФТА, АСЕАН тощо). Політичні еліти Північної Кореї вважають, що вони мало що втрачають, беручи участь у провокаціях і позуючи на світовій арені, але також багато виграють, якщо розвинені країни звернуть на них увагу і спробують пом'якшити ситуацію допомогою та/або торгівлею. Релігійна нетерпимість на Близькому Сході, відсутність розвитку через санкції та блокади стали контрпродуктивними. У світовому масштабі процвітання вимагає стабільності й відсутності збройних конфліктів, а бідність — ні.

Освіта — це не просто вміння читати, писати й рахувати. Вона прищеплює раціональні думки й ідеї, а також здатність їх формулювати. Більш освічене населення є продуктивнішим, і наша людська спільнота робить освіту правом людини й засобом розкриття власного потенціалу. Загальна якісна освіта вимагає процвітання, а для процвітання потрібен економічний розвиток. Існування зовнішніх чинників в освіті гарантує, що вигоди

отримає вся економіка, але водночас вимагає втручання держави, яка гарантуватиме рівні умови. Дійсно, брак освіти та бідність можна розглядати як взаємопов'язані явища, в яких економічний розвиток є ключем до розширення доступу до освіти на всіх рівнях, а отже, до підвищення рівня освіченості, що є корисним для всієї економіки. У системі охорони здоров'я теж домінують зовнішні чинники, але їхній вплив може бути глобальним через поширення таких захворювань, як лихоманка Ебола або ВІЛ/СНІД.

Міцне здоров'я в громаді залежить від належної профілактики, яка, своєю чергою, вимагає ресурсів для забезпечення санітарії, чистої води та харчування. З огляду на зовнішні чинники, державне втручання знову ж таки має важливе значення, щоб охорона здоров'я була універсальною і ґрунтувалася на потребах населення. Отже, міцне здоров'я відображається у вищій тривалості життя, нижчій дитячій смертності та покращенні показників материнської виживаності. У міру економічного розвитку разом зі зниженням рівня смертності воно також передбачає падіння рівня народжуваності через ефект Бозеруп³.

Разом освіта й охорона здоров'я можуть забезпечити витривалу, здорову й розумну економіку, потрібну для зростання і продуктивності. Якщо технології та технічні зміни є ключем до зростання ВВП, як вважають багато шкіл економічної думки, то освіта та охорона здоров'я є важливими для цього процесу. Таким чином, основним рушієм економічного розвитку може бути трансфер технологій шляхом імпорту або прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Виникає запитання, як підвищити рівень ВВП у слаборозвинених країнах настільки, щоб підвищення рівня життя у світі розв'язало вищезгадані проблеми. Ми робимо це, критично оцінюючи економічну традицію, зокрема загальноприйнятну торговельну політику, щоб з'ясувати, чи може подальша прихильність до цієї концепції привести до результатів, яких ми прагнемо у світовому масштабі. Якщо це не той випадок, то нам знадобиться альтернативна теоретична база, яка може дати ці результати. Для формулювання альтернативного режиму міжнародної торгівлі важливе значення має інформація

про те, як сучасні розвинені країни досягли нинішнього статусу. Тому для розуміння економічної політики цих країн буде досліджено так звані «хвилі капіталізму». Крім того, ми визнаємо, що як у рекомендованій системі, так і в бажаних результатах повинен бути присутнім морально-етичний елемент. Обґрунтування морально-етичної позиції, яка лежить в основі економічної системи, досягається за допомогою оцінних суджень і раціональних аргументів. Ідея про те, що економіка має моральний аспект, є анафемою для позитивістів і прихильників теорії фальсифікації, але ми відкидаємо позитивізм як парадигму дослідження економічних явищ на користь політичної економії та більш інтерпретаційного підходу критичного реалізму.

Шукаючи модель міжнародної торгівлі, що може збагатити, а не ослабити слаборозвинені країни, важливо дещо детальніше вивчити загальноприйняту позицію та її нинішнє формулювання й очікувані результати.

Отже, ми почнемо з розгляду теорії порівняльних переваг відтоді, як вона розвинулася з критики Адамом Смітом меркантилізму і подальшої критики абсолютної переваги Девідом Рікардо, і наголосимо на тому, що у версії Рікардо продуктивність праці використовується як показник економічної ефективності, що, своєю чергою, підкреслює технологічні відмінності країн. Тому для Рікардо вільна торгівля має результатом обопільну вигоду, оскільки ці країни концентруватимуть власні дефіцитні ресурси в найефективніших секторах економіки. Мотивацією Девіда Рікардо в цьому випадку була його опозиція подальшому запровадженню «Хлібних законів». Він прагнув підкреслити, що перешкоди на шляху до вільної торгівлі лише завдаватимуть збитків усім державам, які займаються торгівлею. Далі ми представимо аргументи неокласичного підходу до порівняльної переваги, проілюструвавши, як відмінності в технології в рікардіанській конструкції замінили на відмінності у забезпеченості факторами виробництва у версії Гекшера — Оліна (та інших). Це приводить до спеціалізації на трудомістких або капіталомістких галузях виробництва, що, на думку захисників теорії, дає обопільну вигоду партнерам у вільній торгівлі. Основне питання,

яке виникає, — це питання теоретичного та емпіричного, математичної моделі та реальності. У теорії здається, що порівняльні переваги можуть створити взаємовигідну торгівлю за допомогою спеціалізації, і це можна продемонструвати теоретично й математично. Однак емпіричні результати, як правило, в реальності не підтверджують цю тенденцію. Основною причиною такої невідповідності є початкові позиції, необхідні для досягнення взаємовигідного результату.

Для висвітлення цих проблем у наступному розділі представлено критику теорій вільної торгівлі в обох версіях порівняльних переваг. Ми зосередимося на нереальному характері припущень моделей, необхідних для досягнення результату, взаємовигідного для всіх учасників вільної торгівлі, а також дослідимо теоретичні положення про необхідність вільних ринків, що лежать в основі цих моделей. Ми покажемо, що існування суспільних благ і зовнішніх чинників, природної монополії, мериторних і демериторних благ, а також спотворень у розподілі означає, що державне втручання для виправлення негативних ринкових результатів має важливе значення, а ринкова рівновага не обов'язково є бажаним результатом. Потім ми ретельно проаналізуємо неокласичне твердження, що за умов вільної торгівлі ціни на фактори виробництва з часом вирівнюються. Це можна перевірити, застосувавши гіпотезу Пребіша—Зінгера про нестабільність цін на сировину, яка має негативні наслідки для слаборозвинених країн, що беруть участь у вільній торгівлі. Ми наголошуємо на впливі владних відносин, оскільки нерівність сил сторін, що ведуть перемовини про торговельні угоди, закінчується невигідними умовами для слабшої сторони. Емпіричні дані також свідчать, що насправді вирівнювання цін факторів виробництва не відбудеться, і те, що здається набором переконливих теоретичних припущень на користь вільної торгівлі, насправді є просто обґрунтуванням конкретного випадку, а не основою для загального правила. Теоретична конструкція гравітаційної моделі міжнародної торгівлі, яка використовується для дослідження релевантності версії порівняльної переваги на основі забезпеченості факторами виробництва, виявилася більш достовірною

з погляду оцінок торговельних потоків між країнами, а також показала, що гравітаційне рівняння є набагато більш надійним в умовах реальних складнощів.

Історичний аналіз міжнародної торгівлі важливий тим, що показує, як нині розвинені капіталістичні держави змогли в нинішній ситуації стати державами з розвинутою економікою. Зокрема, режими торгівлі, ініційовані нині розвиненими державами в періоди їхнього економічного розвитку, дозволили їм стати державами з розвинутою індустріальною економікою. Розглядаючи зародження меркантилізму в Англії у 1485 році та торговельну експансію, що відбулася під час правління Тюдорів, ми бачимо початок перетворення країни, що постачала сировину на міжнародні ринки, на першу індустріальну державу. Насправді Британія застосувала державне втручання, морську міць і захист новостворених галузей, щоб успішно здійснити подальші структурні зміни. Багатостороння торгівля, особливо работоргівля між Західною Африкою і Америками, забезпечила британським купцям капітал і торговельні зв'язки для здійснення цих структурних змін за підтримки інтервенціоністської держави. У США застосування меркантилізму з метою індустріалізації імпортозаміщення і захисту нової промисловості почалося з перебування Александра Гамільтона на посаді міністра фінансів у 1789 році й повного запровадження пакета меркантилістських заходів у 1812-му. «Золота доба» американського виробництва в 1865–1920 роках стала продовженням високих тарифних ставок і державного втручання. Лише після Другої світової війни США взяли курс на вільнішу міжнародну торгівлю. Так само й модель держави розвитку, застосована Японією, є, мабуть, класичним прикладом захисту нової промисловості, створеним для індустріалізації та розвитку економіки починаючи з реставрації Мейдзі 1868 року. Ця модель протекціонізму на перших етапах індустріалізації спостерігається майже в усіх європейських державах, і лише після досягнення розвинутого статусу ми бачимо зниження тарифів і зменшення державного втручання. Таким чином, жодна з кількох хвиль розвитку капіталізму не передбачала вільної торгівлі. Починаючи від меркантилізму у Британії

та США, держави розвитку в Японії і відновлення Європи і Японії після Другої світової війни загальноприйнятою політикою було застосування державного втручання і торговельних мит. Отже, історія міжнародної торгівлі показує, що економічний розвиток вимагає протекціонізму і центральної ролі держави.

Далі ми перейдемо до морального аспекту, пов'язаного з вибором зовнішньоторговельної політики. Оскільки міжнародна торгівля — це, по суті, людська діяльність, яка має вагомий наслідок для життя людей, дуже важливо дослідити добродісні аспекти режиму міжнародної торгівлі, який може і повинен покращувати становище людей в усьому світі. Чи морально зберігати систему міжнародної торгівлі, що збагачує небагатьох і багатьох позбавляє права голосу? Моральність системи лежить в основі центрального питання щодо нерівності результатів. Нерівність — це добре чи погано? Де нам шукати орієнтир у моральному аспекті й що є морально прийнятним? Зокрема, концепція чесноти й спільного блага, пов'язана з Арістотелем, та ідея, що ми маємо спільну людяність, яка веде до морального обов'язку допомагати ближнім вийти з бідності. Це окреслено за допомогою двох підходів: телеологічного та деонтологічного, які відповідно стосуються «правильності» дії та етичних міркувань обов'язку. З цього випливає, що провідні й розвинені економіки несуть відповідальність за подолання світової бідності за допомогою того, що Погге називав *принципом причинно-наслідкового зв'язку*. Далі ми посилаємося на *правило максиміну* Ролза, у центрі якого — становище найменш забезпечених і покращення становища найбідніших у суспільстві. А тоді, створюючи синергію з космополітичною позицією етичної теорії пріоритетаризму, стверджуємо, що приходимо до позиції, згідно з якою існує моральне зобов'язання перерозподіляти ресурси для забезпечення справедливості й правосуддя в глобальному масштабі. Отже, продемонструвавши, що наявний міжнародний порядок погіршує становище бідних і що існує альтернативний порядок, який може змінити ситуацію, ми доходимо висновку, що розвинені країни повинні погодитися із запровадженням альтернативного міжнародного порядку.

Щодо питання преференційних торговельних угод та їхнього попередника, договору про двосторонні інвестиції, ми стверджуємо, що вони не розв'язують проблеми світової нерівності. Хоча такі угоди останнім часом поширилися, вважаємо, що на практиці вони дають нерівні результати на користь розвинених країн, оскільки економіка з трудомістким виробництвом має обмежений потенціал економічного розвитку. Багато коментаторів стверджують, що преференційні торговельні угоди (ПТУ) пропонують двосторонні зовнішньоторговельні відносини, що є кращими за «прямі» угоди про вільну торгівлю, бо дозволяють задовольнити конкретні вимоги учасників шляхом перемовин, а отже, мають більші шанси принести вигоду всім зацікавленим. На практиці можна побачити, що це не так, особливо щодо угод між країнами Півночі та Півдня. Загалом ПТУ дають ті самі результати, що й угоди про вільну торгівлю, але владні відносини означають, що слаборозвинені країни погоджуються на умови, які відтворюють вимоги міжнародних фінансових організацій і в багатьох випадках є значно гіршими, якщо порівнювати з недискримінаційним режимом СОТ. Аналізуючи вплив Закону про зростання та можливості для Африки, прийнятого Сполученими Штатами, ми виявили, що він, по суті, повторює умови МФО, які завдавали значної шкоди слаборозвиненим країнам упродовж останніх 40 років. Дослідження показали: майже не існує доказів, що угоди між країнами Півночі й Півдня мали серйозний політичний вплив на торговельну політику або на зростання добробуту слаборозвинених країн.

Далі ми розглядаємо наслідки сучасного протекціонізму в слаборозвинених країнах. Ми проаналізували вплив тенденції до більшого захисту з боку розвинених держав зі зростанням кількості угод про преференційну торгівлю і режимів нетарифних бар'єрів. Стикаючись з поширенням тарифних бар'єрів на ввезення трудомістких виробів і сировини, слаборозвинені країни зазнають зменшення темпів економічного зростання і збільшення розриву у розвитку. Найгірший сценарій передбачає, що для досягнення паритету між економікою найбагатших і найбідніших країн знадобиться понад тисячоліття. Зростання кількості

ПТУ, тенденція до посилення протекціонізму й виникнення нетарифних бар'єрів обертаються суттєвим навантаженням для слаборозвинених країн, оскільки торговельний оборот дедалі більше зосереджується між країнами Тріади (США, ЄС, Японія), а також відповідним зростанням витрат для новостворених галузей у слаборозвинених країнах. Найбільші втрати спостерігаються в країнах Тропічної Африки, Південної Азії та Латинської Америки: там економіка не може збільшити обсяги експорту до країн, де зростає протекціонізм. Стикаючись із торговельними угодами, вигідними для розвинених держав, слаборозвинені країни опиняються у невигідному становищі через наявні владні відносини. Перемовники слабшої сторони мусять іти на поступки, навіть якщо потім це дасть субоптимальний результат, тому що наявність угоди краще за її відсутність. Зростання популізму й націоналізму у світі, не лише у США, збільшує навантаження на слаборозвинені країни, оскільки їхня конкурентна позиція дедалі послаблюється. Зростання популізму призвело до посилення протекціоністських заходів, причому країни G20 відповідальні за більшу частину протекціонізму після 2008 року. Загальним наслідком для слаборозвинених країн є атмосфера міжнародної торгівлі, яка не може дати обопільної вигоди, а лише зберігає і посилює світову нерівність.

Далі ми розглянемо питання формування торговельної політики та ролі держави, зосередившись на державі розвитку та захисті новостворених галузей промисловості як стратегії розвитку, якій віддається перевага в успішних азійських економіках та не дуже успішних країнах Латинської Америки. У цьому розділі досліджуються відмінності між застосуванням індустріалізації імпортозаміщення у двох регіонах і причини виникнення дуже різних результатів. Альтернативна стратегія експорторієнтованої індустріалізації (EOI), яку підтримує Вашингтонський консенсус, — це стратегія розвитку, насамперед у сфері міжнародної торгівлі, яка має на меті прискорити процес індустріалізації країни шляхом зосередження на експорті тих товарів, у виробництві яких країна має порівняльні переваги. Та оскільки експортні надходження в економіку слаборозвинених країн

Теорія вільної торгівлі

Сучасна загальноприйнята теорія торгівлі, яку підтримують Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Світова організація торгівлі, G7/8 та G20 (серед інших), має загальну назву «вільна торгівля». «Вільна» у цьому контексті означає торгівлю, що не обмежується тарифами, квотами або іншими бар'єрами в міжнародній торгівлі. Її прихильники вважають, що торгівля без бар'єрів буде вигідною всім учасникам міжнародної торгівлі, оскільки дарує їм економічне зростання, економічний розвиток, а отже, й підвищення загального добробуту. Основними перевагами вільної торгівлі, за словами її прихильників, є те, що вона, по суті, сприяє зростанню експорту, який забезпечує вищий рівень конкуренції, а це, своєю чергою, дозволяє встановлювати нижчі ціни для споживачів. Також вона забезпечує вигоду від ефекту масштабу й більшого вибору товарів. Тому не дивно, що вільна торгівля стала основою неокласичних політичних приписів і залишається в авангарді стратегій скорочення бідності від міжнародних фінансових організацій, що за цих умов утворюють основоположну теоретичну базу загальноприйнятої теорії та практики розвитку.

Припущення, що вільна торгівля є механізмом отримання обопільної вигоди, стало настільки поширеним та інституційно вкоріненим у сучасному світі міжнародної торгівлі, що голоси незгодних дещо приглушуються, принаймні за столами перемовин у міжнародних організаціях і в політичних дискусіях урядів провідних країн. У цьому контексті домінування вільної торгівлі

сприяло тому, що до цього поняття застосовується акронім TINA (There is no alternative — Альтернативи не існує)⁴. Це означає, що будь-яка інша політика щодо механізмів міжнародної торгівлі не має довіри й може призвести лише до неоптимального результату. Основа аргументів прихильників вільної торгівлі сягає корінням початку XIX століття і творів Девіда Рікардо (1817), в яких він спробував показати, що перешкоджання міжнародній торгівлі призведе лише до зменшення економічного процвітання всіх країн. Пізніше ортодоксальна позиція щодо міжнародної торгівлі зі серйозними модифікаціями, внесеними в 1919 (Гекшер), 1933 (Олін), 1941 (Самуельсон і Столпер) і 1948 (Самуельсон) роках, була зацементована. Ця позиція загалом залишається незмінною й утворює основу теорії вільної торгівлі в сучасному економічному середовищі. Заходи 1930-х років у стилі «зроби сусіда жебраком» теж посилили віру у вільну торгівлю.

Економічна традиція вільної торгівлі будується на двох версіях порівняльних переваг. Це оригінальна версія Рікардо, де відмінності у продуктивності секторів економіки різних країн слугують основою торговельних відносин, і модель Гекшера — Оліна — Самуельсона (HOS), що використовує відмінності в забезпеченості факторами виробництва як основу порівняльної переваги економіки різних країн. Це моделі міжнародної торгівлі, що залишаються традиційними (з незначними коригуваннями) у міжнародних фінансових організаціях, зокрема в Міжнародному валютному фонді, Світовому банку й Світовій організації торгівлі. Таким чином рекомендації щодо торговельної політики відповідають принципам, викладеним у концепціях порівняльних переваг, і підтримують образ вільної торгівлі як найефективнішого способу ведення міжнародних торговельних відносин. Закон або принцип порівняльної переваги стверджує, що за режиму вільної торгівлі економічний суб'єкт вироблятиме більше й споживатиме менше товару, щодо якого він має порівняльну перевагу. Поняття порівняльної переваги — це економічне пояснення доходів від торгівлі, що їх отримують особи, компанії або держави, і які виникають з відмінностей у рівні технологій або забезпеченості факторами виробництва. У цій моделі